

Saksa keele riigieksamit asendavate eksamite tulemuste lühianalüüs 2015

Ülevaade saksa keele riigieksamit asendavatest eksamitest

Saksa keele riigieksam on alates 2014. a asendatud rahvusvaheliselt tunnustatud saksa keele eksamitega – *Goethe-Zertifikat* B1-taseme eksami, *Goethe-Zertifikat* B2-taseme eksami, Saksa II astme keelediplomi eksami (*Deutsches Sprachdiplom Stufe II*) ja Saksa üldise kõrgkooliküpsuse eksamiga (*Prüfung der Allgemeinen Hochschulreife im Fach Deutsch*). Eksameid *Goethe-Zertifikat* B1 ja *Goethe-Zertifikat* B2 viib vastava lepingu alusel läbi Goethe Instituudiksamikeskus Tallinna Kultuuriinstituut koostöös SA Innovega. Õpilased registreeruvad eksamile SA Innove kaudu, eksamil osalemise tasu maksab õpilase eest riik. Saksa II astme keelediplomi eksamiga saavad saksa keele riigieksami asendada need õpilased, kes õpivad koolis, millele Saksamaa Liitvabariigi Välismaise Koolivõrgu keskus on andnud vastava loa. Käesoleva õa seisuga on selline õigus 18 Eesti üldhariduskoolil. Saksa üldise kõrgkooliküpsuse eksamiga saavad saksa keele riigieksami asendada Tallinna Saksa Gümnaasiumi (TSG) saksakeelse osakonna õpilased.

Ministri määruses nr 59 § 25 esitatud tingimustel võib õpilane saksa keele riigieksami sooritamise asemel esitada ka omal käel sooritatud rahvusvaheliselt tunnustatud saksa keele eksami tunnistuse või tõendi (vähemalt B1 keeleoskustase).

Samuti on õpilasel õigus ja võimalus sooritada mitu võõrkeeleeksamit. Antud juhul võib kool soovi korral arvestada rahvusvaheliselt tunnustatud saksa keele eksameid ka koolieksamina.

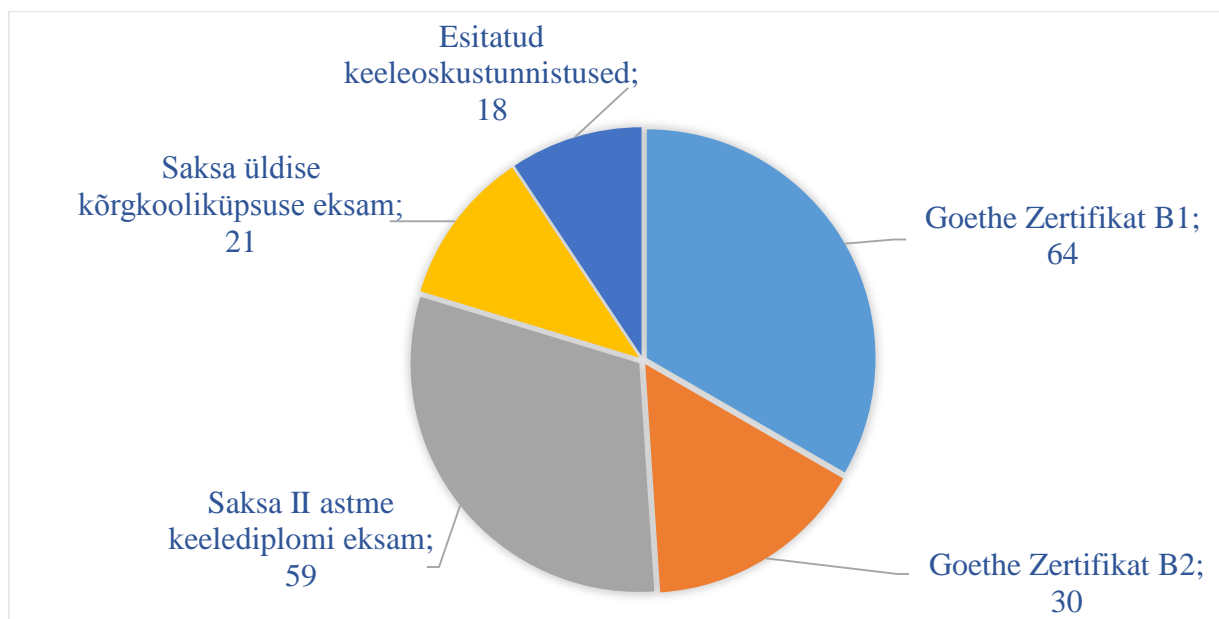
Järgnevas analüüsis esitatakse 2015. a saksa keele rahvusvaheliselt tunnustatud eksamitel osalenute üldandmed ja tulemused, seda ka erinevate eksamite lõikes.

Ülevaade saksa keele riigieksamit asendavatest eksamitest ja nende tulemustest 2014./2015. õa

2014./2015. õa toimusid saksa keele riigieksamina juba teist korda ainult rahvusvaheliselt tunnustatud saksa keele eksamid. Oluline muutus on varasemate aastatega võrreldes ka asjaolu, et alates 2014. a on võõrkeele eksam kohustuslik ning kooli lõpetamiseks piisab 1% õigetest vastustest. Sellest tulenevalt on eksaminandide hulgas paraku ka õpilasi, kelle jaoks võõrkeele eksam ei oleks vabatahtlik valik ning kelle eesmärk ei ole rahvusvaheline keeleoskustunnistus, vaid lihtsalt kooli lõpetamine. Samas võib 2015. a eksamitulemuste analüüsi põhjal väita, et 2014. a võrreldes on õpilased olnud eksami taseme valikul teadlikumad, seda eriti kõrgema taseme eksamite osas. Mida kõrgema taseme eksam, seda

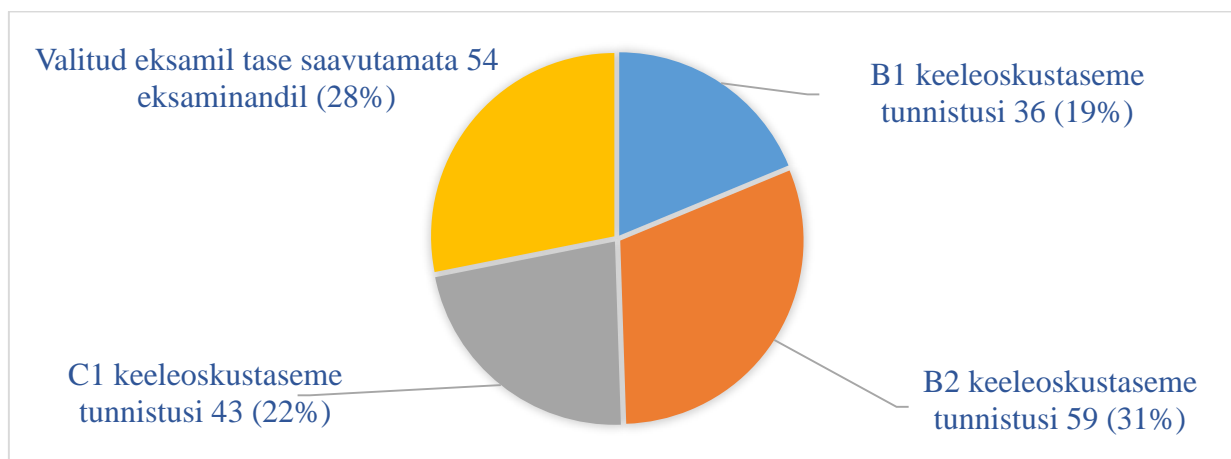
teadlikum on eksaminand oma keeleoskustasemest, mida illustreerib hästi ka taseme saavutanute suurem osakaal neil eksamitel.

Kokku osales 2015. a erinevatel saksa keele eksamitel 192 õpilast (sh 174 eksamisooritust ning 18 esitatud keeleoskustunnistust). Esindatud olid 57 kooli õpilased 11 maakonnast. Kõige rohkem eksaminande oli Harju ja Ida-Viru maakonnas, vastavalt 94 ja 32. Samas oli vaid kahes koolis 57-st eksaminande rohkem kui kümme (Tallinna Saksa Gümnaasiumis 33 ja Kadrioru Saksa Gümnaasiumis 23) ning vaid kaheksas koolis rohkem kui viis (lisaks eelnimetatutele Hugo Treffneri Gümnaasiumis 8, Narva Kreenholmi Gümnaasiumis 8, Viljandi Gümnaasiumis 7, Narva Täiskasvanute Koolis 7, Tallinna 53. Keskkoolis 6 ja Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasiumis 6). 164 eksaminandi õppis gümnaasiumi statsionaarses õppes ning 26 gümnaasiumi mittestatsionaarses õppes. Eksamite lõikes jagunesid eksaminandid järgmiselt: *Goethe Zertifikat* B1 taseme eksamil osales 64 õpilast, *Goethe Zertifikat* B2 taseme eksamil 30 õpilast, Saksa II astme keelediplomi eksamil 59 õpilast ja Saksa üldise kõrgkooliküpsuse eksamil 21 õpilast. Keeleoskustunnistusi esitati kokku 18, neist 12 *Goethe Zertifikat* eksamitelt (kuus B1-keeleoskustaseme tunnistust, neli B2-keeleoskustaseme tunnistust, kaks C1-keeleoskustaseme tunnistust), kolm Saksa I astme keelediplomi eksamilt (B1-keeleoskustaseme tunnistused), kaks Austria keelediplomi eksamilt (B2-keeleoskustaseme tunnistused) ja kaks TestDaF eksamitelt (tasemetel TDN 4 ja TDN 5). (vt joonis 1)

Joonis 1. 2015. a eksaminandide jaotus eksamite lõikes

Eksamitel osalenud 192 õpilasest (sh keeleoskustunnistuse esitanud) 36 (19%) lõpetas gümnaasiumi B1-keeleoskustaseme tunnistusega, 59 õpilast (31%) B2-keeleoskustaseme tunnistusega ja 43 õpilast (22%) C1-keeleoskustaseme tunnistusega. Seega jõudis oma valitud eksamil nõutud keeleoskustasemele 72% eksaminandidest, mis on rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksamite kõrgeid soorituspiire silmas pidades igati korralik tulemus. Samas ei saa tähelepanuta jätta fakti, et 54 õpilast (28%) ei saavutanud valitud eksamil nõutavat keeleoskustaset. Põhjuseid, miks see nii on, võib olla erinevaid (puuduv või vähene motivatsioon, vale eksamitaseme valik, ebapiisav ettevalmistus, eksamistress vms). Eriti puudutab tasemele mittejäudmine mittestatsionaarses õppevormis õppijaid, kelle puhul taseme mittesaavutanute osakaal on oluliselt suurem (81%) statsionaarses õppevormis õppijate vastavast näitajast (19%). (vt joonis 2)

Joonis 2. 2015. a eksamite tulemused keeleoskustasemete lõikes

Vaadeldes saksa keele eksamil osalenute hulka aastate lõikes, näeme küll jätkuvalt väikest langust, kuid see on väiksem, võrreldes enne 2013. aastat valitsenud tendentsiga. See annab alust oletada, et võimalus valida erinevate rahvusvaheliselt tunnustatud eksamite vahel ning omandada rahvusvaheliselt kehtiv keeleoskustunnistus on huvi saksa keele eksami vastu tõstnud. Nt Goethe Instituudi eksamite osas on see tendents selgelt märgatav. Saksa keeleksamivalikuid lisandub koolidest, mille õpilastel eelnevalt rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksamil osalemise võimalus puudus. Samas tuleb tähele panna, et tingituna võõrkeeleksami kohustuslikkusest osalevad alates 2014. a eksamil ka õpilased, kes seda vabatahtlikult ei teeks. (vt tabel 1 ja tabel 2)

Tabel 1. Saksa keele riigieksamil ja seda asendavatel eksamitel osalejad 2013–2015

Eksam	Osalenute hulk 2013	Osalenute hulk 2014	Osalenute hulk 2015
Saksa II astme keelediplomi eksam (DSD II)	81	102	59
Saksa keele riigieksam	79	-----	-----
Saksa üldise kõrgkooliküpsuse eksam	23	22	21
<i>Goethe-Zertifikat</i> B1 taseme eksam	21	56	64
<i>Goethe-Zertifikat</i> B2 taseme eksam	18	24	30
KOKKU	222	204 (sh 9 esitatud keeleoskustunnistust)	174 (+ 18 esitatud keeleoskustunnistust)

Tabel 2. Saksa keele riigieksami eksaminandide koguhulk 2011–2015*

Aasta	2011	2012	2013	2014	2015
Eksaminandide hulk	272	235	222	204	174 +18

* Arvesse on võetud ka varasematel aastatel riigieksamina tunnustatud eksamid DSD II ja Saksa üldise kõrgkooliküpsuse eksam.

Saksa üldise kõrgkooliküpsuse saksa keele eksam

Saksa üldise kõrgkooliküpsuse saksa keele eksamit tunnustatakse saksa keele riigieksamina alates 2002. aastast. Eksami sihtrühm Eestis on TSG saksakeelse osakonna lõpetajad, kes alates 7. klassist osalevad saksakeelses aineõppes. Sisuliselt on antud saksa keele eksami näol tegemist saksa keele kui emakeele eksamiga, mille taset EN keeleoskustasemetega ei mõõdeta ja mille saksa keelt mitte emakeelena kõneleja suudab positiivselt sooritada vaid väga kõrge keeleoskustaseme korral. Ministri määruse nr 59 põhjal loetakse punktid vahemikus 1–4 vastavaks keeleoskustasemega B2 ja punktid vahemikus 5–15 vastavaks keeleoskustasemega C1. Eksami edukas sooritamine tõendab, et eksaminandil on olemas vajalikud keeleteadmised alustamiseks õpinguid mistahes erialal Saksamaa kõrgkoolides.

2015. a osales antud eksamil 21 õpilast, neist 6 neidu ja 15 noormeest. Keskmiselt said eksaminandid eksamil 6,62 punkti 15 võimalikust. Eksami sooritasid ühtviisi hästi nii meessoost kui naissoost eksaminandid, keskmiste erinevus oli 1,1 punkti noormeeste kasuks. 21 eksaminandist saavutas neli õpilast taseme B2 ja 17 õpilast taseme C1.

Saksa II astme keelediplomi eksam (DSD II)

Saksa II astme keelediplomi eksamit tunnustatakse saksa keele riigieksamina alates 2000. aastast. Eksami sihtrühm on Saksamaa LV Välismaise Koolivõrgu keskuse tunnustatud

keelediplomikoolide 16–18-aastased õpilased, kes eksami sooritamise ajaks peaksid olema läbinud 800–1200 tundi (kestusega 45 min) saksa keele kui võõrkeele õpet. Eestis on käesoleva õa seisuga 18 keelediplomikooli ning keelediplomi eksami sooritavad valdavalt gümnaasiumilõpetajad, harvadel juhtudel ka 11. klassi õpilased. Eksamid viiakse läbi tsentraliseeritult kahes keelediplomikoolis – Kadrioru Saksa Gümnaasiumis kui Põhja-Eesti eksamikeskuses ning Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumis kui Lõuna-Eesti eksamikeskuses.

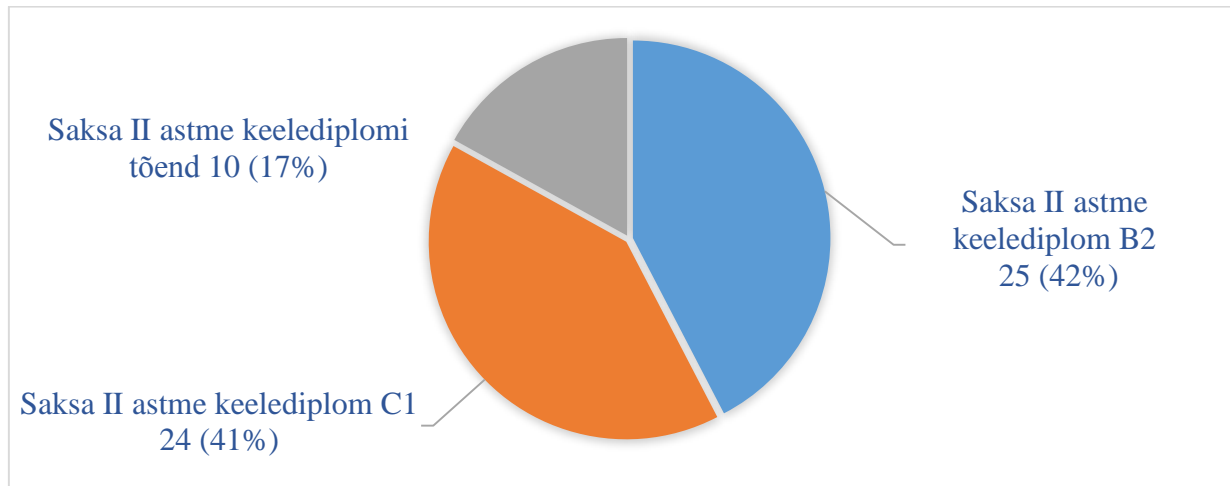
Saksa II astme keelediplomi eksam mõõdab keeleoskust üle kahe taseme – B2/C1 – ning koosneb neljast võrdse kaaluga osast, millest igaüks annab 25% eksami kogutulemusest: lugemine, kuulamine, kirjutamine ja rääkimine. Eksam loetakse sooritatuks, kui kõigis osaoskustes on saavutatud vähemalt B2-tase. Eksami kogutulemuseks loetakse C1-tase juhul, kui kõik osaoskused on C1-tasemel, ning B2-tase juhul, kui kõik osaoskused on vähemalt B2-tasemel. Neil juhtudel väljastatakse eksaminandile Saksa II astme keelediplom (*Deutsches Sprachdiplom der Kultusministerkonferenz – Zweite Stufe*), mis tõendab, et eksaminandil on olemas Saksamaa kõrgkoolides õppimiseks vajalikud keeleteadmised. Kui nõutud keeleoskustase (vähemalt B2) jääb saavutamata kasvõi ühes osaoskuses, väljastatakse eksaminandile tõend positiivselt sooritatud osaoskuste tulemustega (*Bescheinigung*).

2015. a keelediplomi eksamil osales 59 gümnaasiumilõpetajat, 44 neidu ja 15 noormeest, kokku üheksast keelediplomikoolist. Rohkem kui kümne eksamisooritajaga koole oli vaid kaks (Kadrioru Saksa Gümnaasium ja Tallinna Saksa Gümnaasium, vastavalt 23 ja 11 eksaminandi), rohkem kui viie eksamisooritajaga koole samuti kaks (Hugo Treffneri Gümnaasium ja Viljandi Gümnaasium, vastavalt 8 ja 6 eksaminandi). Lisaks olid esindatud järgmised keelediplomikoolid: Tallinna 53 Keskkool, Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium, Loo Keskkool, Miina Härma Gümnaasium ja Rocca al Mare Kool. Olgugi, et tavapäraselt tuli suurem osa keelediplomande (57,6%) kahest saksa keele süvaõppega gümnaasiumist, on hea meel tõdeda, et eeltoodud koolide hulgas on mitu gümnaasiumi, kus saksa keelt õpitakse teise võõrkeelena ning siiski sooritatakse edukalt kõrget keeleoskustaset mõõtvaid eksameid. Teadaolevalt on 2015. a keelediplomandide hulgas 16 õpilast, kes on keelediplomi kõrval sooritanud edukalt ka inglise keele riigieksami.

2015. a keelediplomi eksamil jõudis nõutud keeleoskustasemele (vähemalt B2 kõigis osaoskustes) 49 eksaminandi (83,1%), neist 25 (42,4%) saavutasid B2-taseme ja 24 (40,7%) C1-taseme. Kümnel õpilasel (16,9%) jäi tase saavutamata. Vastavad näitajad 2014. a eksamil olid järgmised: nõutud keeleoskustasemele jõudsid 87 eksaminandi (85,3%), neist 42 (41,2%)

saavutas B2 taseme ja 45 (44,1%) C1 taseme, 15 õpilasel (14,7%) jäi tase saavutamata. Kui 2014. a eksamil tasemele mittejõudnute komistuskiviks olid võrdväärselt mõlemad produktiivsed osaoskused ehk rääkimine ja kirjutamine, siis 2015. a osutus selleks ennekõike kirjutamine, kus tase jäi saavutamata seitsmel õpilasel kümnest (70%). Kolmel õpilasel (30%) jäi tase saavutamata kuulamis- ja lugemisosas ning kahel õpilasel (20%) rääkimisosas. Ühel õpilasel jäi tase saavutamata kõikides osaoskustes. (vt joonis 3, tabel 3)

Joonis 3. 2015. a Saksa II astme keelediplomi eksami tulemuste jaotus

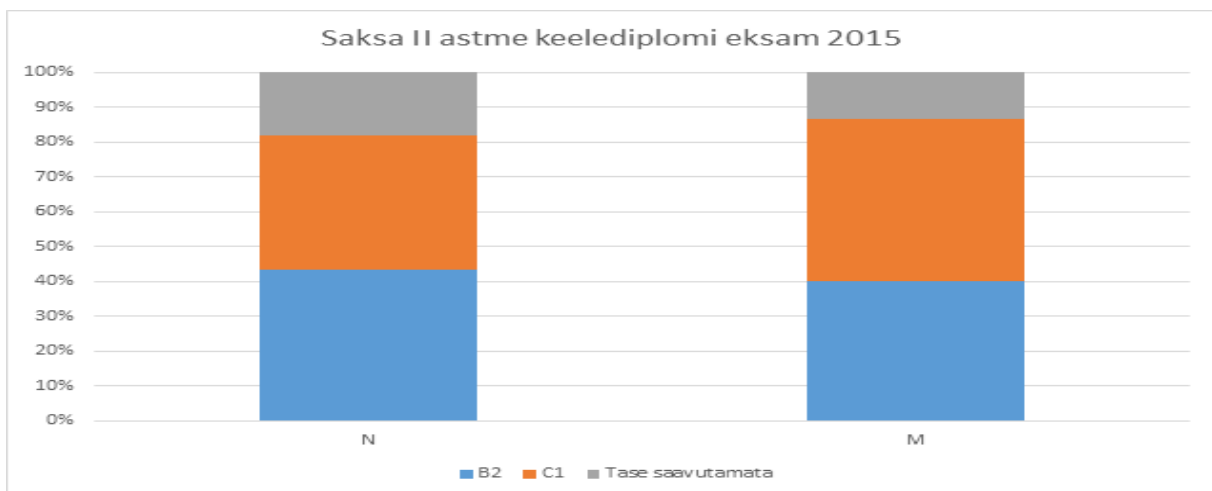

Tabel 3. 2015. a Saksa II astme keelediplomi eksami tulemused osaoskuste lõikes

Osaoskuse tase	Eksamil saavutatud keeletase											
	B2				C1				Keeletase saavutamata			
	Kirjutamine	Kuulamine	Kõnelemine	Lugemine	Kirjutamine	Kuulamine	Kõnelemine	Lugemine	Kirjutamine	Kuulamine	Kõnelemine	Lugemine
Keeletase saavutamata	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	70%	30%	20%	30%
B2	44%	32%	56%	56%	0%	0%	0%	0%	30%	60%	60%	50%
C1	56%	68%	44%	44%	100%	100%	100%	100%	0%	10%	20%	20%
Kokku	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Vaadeldes neidude ja noormeeste tulemusi, on näha, et tasemele jõudnute osakaal oli noormeeste osas pisut kõrgem kui neidudel, vastavalt 86,7 ja 81,8%, samas osales noormehi eksamil palju vähem. 15 noormehest kuus saavutas kogutulemusena B2- ja seitse C1-keeluskustaseme, kahel noormehel jäi nõutud tase saavutamata. 44-st neiust 19 saavutas B2- ja 17 C1-keeleoskustaseme, kaheksal neilul jäi nõutud tase ühes või mitmes osaoskuses saavutamata. (vt joonis 4)

Joonis 4. 2015. a Saksa II astme keelediplomi eksami tulemused sooti

Lisaks Saksa II astme keelediplomi eksamil osalenutele osales 2015. aastal 27 keelediplomi koolide abiturienti, 45 11. klassi ja 19 10. klassi õpilast Saksamaa LV Välismaise Koolivõrgukeskuse ja Eesti keelediplomikoolide koostöös läbi viidud Saksa I astme keelediplomi eksamil, mis mõõdab keeleoskust üle kahe taseme – A2/B1.

Goethe-Zertifikat B2 taseme eksam

Goethe Instituudi välja töötatud *Goethe Zertifikat B2* taseme eksamit on saksa keele riigieksamina võimalik sooritada alates 2013. aastast (tollal katseksam paralleelselt Eestis välja töötatud saksa keele riigieksamiga) ning see mõõdab EN keeleoskustaset B2. Eksami sihtrühm on edasijõudnu tasemel täiskasvanud õppija, kes on soovitatavalt vähemalt 16-aastane ning õppinud saksa keelt võõrkeelena. B2 tasemele jõudmiseks peaks õppur Goethe Instituudi kodulehe andmetel sõltuvalt eelteadmistest ja õpitingimustest läbima 600 kuni 800 tundi (kestusega 45 min) saksa keele õpet. Saksa keele riigieksamina sooritavad antud eksami valdavalt gümnaasiumilõpetajad (sh mittetatsionaarses õppevormis õppijad), harvadel juhtudel ka 11. klassi õpilased või varemlõpetanud. Eksamid viiakse läbi tsentraliseeritult, 2015. a toimusid need Tallinnas, Tartus ja Narvas.

Goethe Zertifikat B2 taseme eksam koosneb neljast võrdse kaaluga osast, millest igaüks annab 25% eksami kogutulemusest: lugemine, kuulamine, kirjutamine ja rääkimine. Eksam loetakse sooritatuks, kui kirjalikul eksamil, st lugemises, kuulamises ja kirjutamises, saadakse kokku vähemalt 60% maksimaalselt võimalikest punktidest ehk 45 punkti 75-st, ning suulises osas vähemalt 15 punkti 25-st. Neil juhtudel väljastatakse eksaminandile vastav keeleoskustunnistus (*Goethe Zertifikat B2 Zeugnis*), millele kantakse iga osaoskuse punktid ja punktide kogusumma, samuti sõnalises vormis lõpphinnang (*väga hea, hea, rahuldav, piisav*).

Kui nõutud keeleoskustase jääb saavutamata, väljastatakse eksaminandile tõend eksamil osalemise ja saavutatud tulemuste kohta (*Teilnahmebestätigung*).

2015. a osales *Goethe Zertifikat B2* taseme eksamil 30 eksaminandi, neist 17 neidu ja 13 noormeest, kokku üheksast maakonnast ning 20 üldhariduskoolist. Valga Gümnaasiumist osales eksamil viis ja Tartu Jaan Poska Gümnaasiumist neli õpilast, ülejäänud koolid olid valdavalt esindatud vaid ühe õpilasega. Nõutud keeleoskustasemele ehk B2-keeleoskustunnistuseni jõudis 25 eksaminandi (83%), vaid viiel õpilasel (17%) jäi tase saavutamata. Viiest tasemele mittejõudnust kolm olid neid ja kaks noormehed, ühe eksaminandi näol oli tegu varemlõpetanuga ning kaks olid mittestatsionaarses õppevormis õppinud.

Võrreldes vastavaid näitajaid 2014. a eksamil (24 eksaminandist nõutud keeleoskustasemele jõudnud üheksa (37,5%), 15 õpilasel (62,5%) tase saavutamata), näeme lisaks suurenevale eksaminandide hulgale 2015. a ka olulist hüpet eksamisoorituste kvaliteedis. Eeldada võib, et nüüdseks juba paariaastane kogemus Goethe eksamitega riigieksamite süsteemis ning toimunud teavitusseminarid õpetajatele on võimaldanud teha teadlikumaid eksamivalikuid ja tõhusamalt eksamiteks valmistuda.

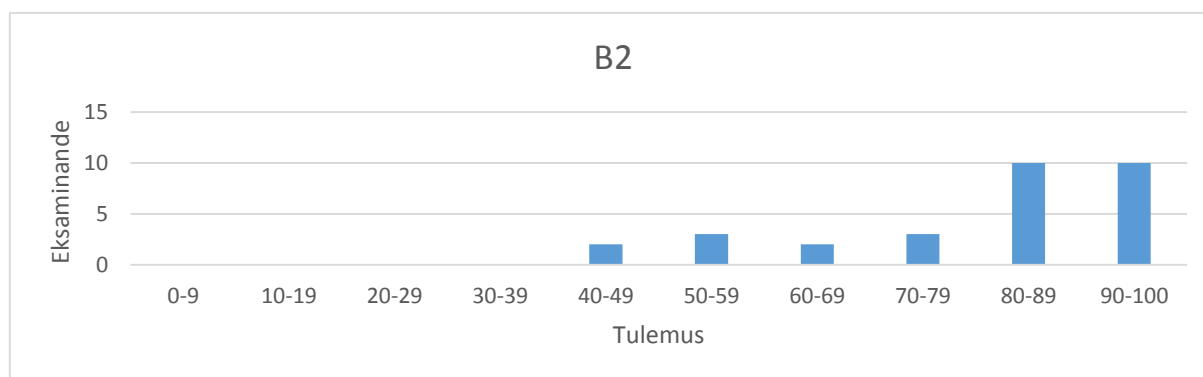
Goethe-Zertifikat B2 eksamil on maksimaalne tulemus 100 punkti, 2015. a eksaminandide keskmine sooritus oli 79 punkti/protsenti, mis on pea 20 punkti/protsendi võrra kõrgem kui 2014. aastal (60,4). Minimaalselt saadi 45,5 punkti ja maksimaalne tulemus oli 98.

Sõnalise hinnangu vormis olid 2015. a eksamil saadud tulemused järgmised:

• väga hea (<i>sehr gut</i>)	100–90 punkti	10 eksaminandi (33%);
• hea (<i>gut</i>)	89,5–80 punkti	10 eksaminandi (33%);
• rahuldav (<i>befriedigend</i>)	79,5–70 punkti	3 eksaminandi (10%);
• piisav (<i>ausreichend</i>)	69,5–60 punkti	2 eksaminandi (7%);
• mittesooritatud (<i>nicht bestanden</i>)	59,5–0 punkti	5 eksaminandi (17 %).

Tulemuste jaotust 2015. a eksamil illustreerib ka järgnev joonis 5.

Joonis 5. Tulemuste jaotus *Goethe-Zertifikat B2* taseme eksamil

Eeltoodust nähtub, et erinevalt 2014. a eksamist, mil eksamil osales u 25% väga nõrku õpilasi ning nõutud keeleoskustaseme saavutas vaid 37,5%, jääb 2015. aastal tervelt 66% eksamisooritusi punktivahemikku 80–100. Soorituslävendini mittejõudnutest kolme eksaminandi tulemus jäi punktivahemikku 50–59 ning kahe eksaminandi tulemus punktivahemikku 40–49. Arvestades, et tegu on B2-keeleoskustaset mõõtvaks eksamiga ja sellest tulenevalt üsna kõrgete ootustega eksaminandide keeleoskusele, on antud tulemused igati head.

Kuna 2015. a eksamil osalenute kontingent oli oluliselt tugevam kui 2014. aastal, on nii eksami üldine keskmine (79%) kui ka kõikide osaoskuste keskmised näitajad oluliselt kõrgemad. Sarnaselt eelmise aastaga eristub teiste osaoskuste tulemustest väga kõrge rääkimise tulemus, kuid vahed rääkimise ja teiste osaoskuste tulemuste vahel on pisut väiksemad. Rääkimisosa sedavõrd kõrge tulemuse kohta võib vaid oletusi teha. Tõenäoliselt olid rääkimisülesanded antud kontingendile väga kerged, mis aga hea keeleoskusega inimeste korral ei ole üllatav. Kuivõrd keelt õpetatakse kommunikatiivsest aspektist lähtudes ja suulises suhtluses toimetulek seatakse tihti õigustatult esikohale, võib see peegelduda ka vastava eksamiosa kõrgetes tulemustes. Eriti võib aga 2015. a eksami juures esile tõsta teise produktiivse osaoskuse ehk kirjutamise soorituse paranemist (keskmise tõus 32% võrra). (vt tabel 4)

Tabel 4. *Goethe-Zertifikat B2* taseme eksami tulemused osaoskuste lõikes 2013–2015

Osaoskus	Keskmine sooritusprotsent 2013	Keskmine sooritusprotsent 2014	Keskmine sooritusprotsent 2015
Lugemine	76	55,7	70
Kuulamine	76	62,7	80
Kirjutamine	73,5	42,3	74
Rääkimine	88,6	81,1	92

Neidude ja noormeeste tulemustes olulisi erinevusi ei ole. Pisut kõrgem on soorituslävendi ületanute osakaal (85%) ning ka keskmine tulemus (81%) noormeeste hulgas, neidude vastavad näitajad on 82% ja 78%. Osaoskuste lõikes on neid ja noormehed olnud võrdväärsetel head rääkimises, lugemises ja kirjutamises, noormehed mõnevõrra paremad kuulajad. (vt tabel 5)

Tabel 5. 2015. a Goethe-Zertifikat B2 taseme eksami tulemused sooti

Sugu	Eksami- nande	Keskmine %	Kirjutamine %	Kuulamine %	Lugemine %	Rääkimine %	B2	B2 %
N	17	78	73	77	70	91	14	82
M	13	81	75	85	71	92	11	85
Kokku	30	79	74	80	70	92	25	83

Goethe-Zertifikat B1 taseme eksam

Goethe Instituudi välja töötatud *Goethe Zertifikat B1* taseme eksamit on saksa keele riigieksamina võimalik sooritada alates 2013. aastast (tollal katseksam paralleelselt Eestis välja töötatud saksa keele riigieksamiga) ning see mõõdab EN keeleoskustaset B1. Eksami sihtrühm on suhtlusläve tasemel täiskasvanud õppiija, kes on soovitatavalt vähemalt 16-aastane ning õppinud saksa keelt võõrkeelena. B1-tasemele jõudmiseks peaks õppur Goethe Instituudi kodulehe andmetel sõltuvalt eelteadmistest ja õpitingimustest läbima 350 kuni 650 tundi (kestusega 45 min) saksa keele õpet. Riigieksamina sooritavad antud eksami valdavalt gümnaasiumilõpetajad (sh mittetatsionaarses õppevormis õppijad), harvadel juhtudel ka 11. klassi õpilased. Eksamid viiakse läbi tsentraliseeritult, 2015. a toimusid need Tallinnas, Tartus ja Narvas.

Goethe-Zertifikat B1 taseme eksamil on *Goethe-Zertifikat B2* taseme eksamiga võrreldes mõned põhimõttelised erinevused. See eksam on nn mooduleksam, mis koosneb neljast eraldiseisvast moodulist (osaoskused): lugemine, kuulamine, kirjutamine ja rääkimine. Iga mooduli eest on võimalik saada kuni 100 punkti, eksami kogutulemust ei esitata. Moodul loetakse sooritatuks, kui on saadud vähemalt 60 punkti (60%) maksimaalselt võimalikest punktidest. Sel juhul väljastatakse eksaminandile vastav keeleoskustunnistus (*Goethe Zertifikat B1*), millele kantakse tulemus punktidenä, tunnistuse tagaküljele ka sõnalisel vormis hinnang (*väga hea, hea, rahuldav, piisav*). Kui nõutud keeleoskustase jääb saavutamata, väljastatakse eksaminandile tõend eksamil osalemise ja saavutatud tulemuse

kohta (*Teilnahmebestätigung*). Tunnistused või tõendid väljastatakse Goethe Instituudi poolt iga mooduli kohta eraldi. SA Innove loeb kogutulemusena taseme B1 saavutatuks, kui antud tase on saavutatud vähemalt kolmes moodulis.

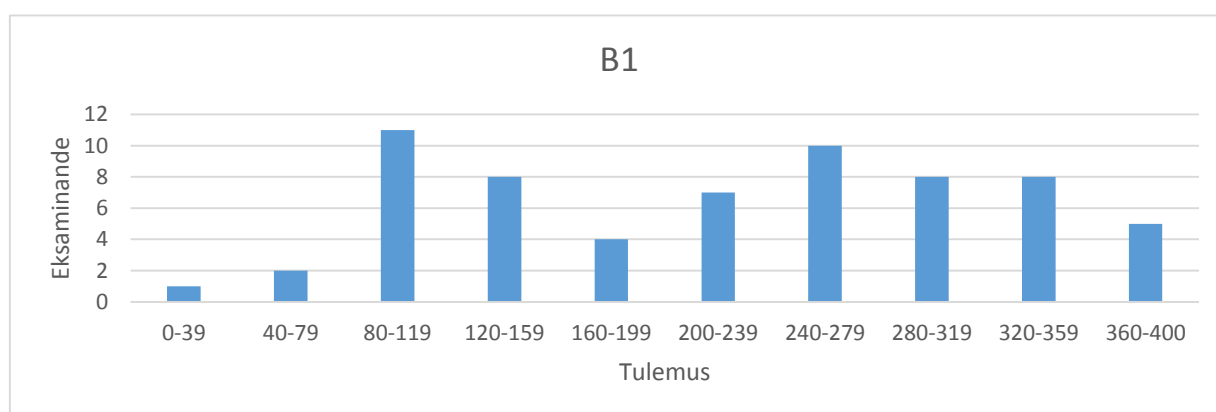
2015. a osales *Goethe Zertifikat B1* taseme eksamil 64 eksaminandi, neist 42 neidu ja 22 noormeest, kokku kümnest maakonnast ja 30 üldhariduskoolist (sh kaheksast täiskasvanute gümnaasiumist või koolist). Rohkem kui viie eksaminandiga koole oli kolm: Narva Kreenholmi Gümnaasiumist osales eksamil seitse, Narva Täiskasvanute Koolist seitse ja Kohtla Järve Ahtme Gümnaasiumist kuus õpilast, ülejäänud koolid olid valdavalt esindatud 1–2 õpilasega. Nõutud keeleoskustasemele ehk B1 keeleoskustunnistuseni vähemalt kolmes moodulis jõudis 27 eksaminandi (42%), statsionaarses õppevormis õppinutest 24 (59%) ja mittestatsionaarses õppevormis õppinutest vaid kolm (13%). Kokku jäi tase saavutamata 37 õpilasel (58%). Tasemele mittejõudnutest 25 olid neid ja 12 noormehed, 20 mittestatsionaarses ja 17 statsionaarses õppevormis õppinud.

Võrreldes vastavaid näitajaid 2014. a eksamil (nõutud keeleoskustasemele jõudnud 20 (44%), 25 õpilasel (56%) tase saavutamata), võib öelda, et eksami tulemused on kahe aasta lõikes oluliste erinevusteta, küll aga on sarnaselt B2 taseme eksamiga 2015. a suurenenud ka B1 taseme eksami valikute hulk. Kahjuks on tasemele mittejõudnute osakaal sellel eksamil endiselt suur. On selge, et võrreldes teiste rahvusvaheliselt tunnustatud saksa keele eksamitega, osaleb just *Goethe Zertifikat B1* taseme eksamil nõrgem kontingent, sh eksaminandid, kelle eesmärgiks on lihtsalt kooli lõpetamiseks vajalik 1% eksamitulemusest kätte saada.

Kui tinglikult liita kõigi moodulite tulemused, siis 2015. a said eksaminandid kõigi moodulite peale kokku keskmiselt 220 punkti, mis on 55% maksimaalsest tulemusest (2014. a 215 punkti ehk 53,8% maksimaalsest tulemusest). Minimaalselt saadi 20 punkti ja maksimaalne tulemus oli 385. Tulemuste jaotust 2015. a eksamil illustreerivad järgnev tabel ja joonis.

Tabel 6. Tulemuste jaotus 2015. a Goethe-Zertifikat B1 taseme eksamil

Tulemus	Eksaminande	%
0–39	1	2
40–79	2	3
80–119	11	17
120–159	8	13
160–199	4	6
200–239	7	11
240–279	10	16
280–319	8	13
320–359	8	13
360–400	5	8

Joonis 6. Tulemuste jaotus Goethe-Zertifikat B1 taseme eksamil

Eeltoodust nähtub, et 2015. aastal üheksa eksaminandi sooritus punktivahemikku 320–400 ehk 80–100% maksimaalselt võimalikest punktidest. Suure tõenäosusega oleksid nad olnud võimelised sooritama ka järgmise taseme (B2) eksami. On muidugi raske ennustada, kas nad oleksid seda teinud sama edukalt. Samas jäi 37 eksaminandil (58%) B1 tase saavutamata. Arvestades riikliku õppekava nõudeid gümnaasiumi lõpetajale ja selleks ajaks läbitud tundide hulka, peaksid erinevad osapooled selle asjaolu põhjuste üle tõsiselt juurdlema. Loomulikult on lisaks õpitingimustele olulised ka keeleõppija isikuga seotud faktorid, nagu võimed, motivatsioon, eksami sooritamise eesmärk jms. Samuti tuleb 2015. a B1-taseme eksami tulemuste tõlgendamisel kindlasti arvestada, et eksamil osalenute hulgas oli palju täiskasvanuid, kes õppinud ka mittestatsionaarses õppevormis, kus õppekorraldus ja -mahud on mõnevõrra teistsugused kui tavagümnaasiumis. Seda illustreerivad ka vastavad tulemused,

nt tasemele jõudnute osakaal või keskmine sooritusprotsent, mis statsionaarse õppevormi osas olid vastavalt 59% ja 65% mittestatsionaarse õppevormi 13% ja 37% vastu.

Kõigis moodulites saavutas B1-taseme 64 osalenud eksaminandist 18 (eelmisel aastal 14). Üheksa eksaminandi ei jõudnud tasemele ühes moodulis, seitse eksaminandi kahes ja kaheksa kolmes moodulis. 22 eksaminandi ei ületanud soorituslävendit üheski moodulis (eelmisel aastal 8). Seega oli neid õpilasi, kes ei saavutanud valitud eksamil B1 taset üheski moodulis, 2015. a pea kolmandiku võrra rohkem kui 2014. aastal. Samas oli aga 2015. a eksamil rohkem ka neid, kes saavutasid taseme neljas, kolmes või kahes moodulis. (vt tabel 7)

Tabel 7. Goethe Zertifikat B1 eksami erinevates moodulites taseme saavutanute hulk

Eksaminande kokku	4 moodulis B1-tase	3 moodulis B1-tase	2 moodulit B1-tase	1 moodulis B1-tase	0 moodulis B1-tase
64	18	9	7	8	22

Tabel 8 näitab samu andmeid moodulite ehk osaoskuste põhisel.

Tabel 8. Goethe Zertifikat B1 eksami erinevates osaoskustes taseme saavutanute hulk/%

Osaoskus	B1-tase saavutatud	B1-tase mitte saavutatud
Lugemine	24 (37,5%)	40 (62,5%)
Kuulamine	29 (45,3%)	35 (54,7%)
Kirjutamine	33 (52,4%)	31(48,5%)
Rääkimine	35 (54,6%)	29 (45,4%)

Võrreldes erinevates moodulites (osaoskustes) taseme saavutanute/mittesaavutanute osakaalu, näeme, et 2015. a on eksaminandidele komistuskiviks saanud pigem retseptiivsed osaoskused, eriti lugemine. Samas on ka mõlemas produktiivses osaoskuses tasemele jõudnud vaid veidi üle poole eksaminandidest.

Vaadeldes erinevate osaoskuste keskmisi sooritusprotsente kolme aasta lõikes, mil antud eksamit on saksa keele riigieksamina läbi viidud, on aastate keskmised tulemused viimasel kahel aastal, eriti aga 2014. a olnud ebaühtlasemad kui katseeksami aastal 2013. Kuna 2013. a võisid õpilased juhul, kui nad ei olnud rahul oma rahvusvaheliselt tunnustatud eksami tulemusega, ikkagi veel sooritada riigieksami, siis võib eeldada, et 2013. a Goethe eksamite statistika aluseks oli homogeensem väga hea keeleoskusega kontingent, mida peegeldavad ka ühtlaselt kõrged tulemused erinevate osaoskuste lõikes. Alates 2014. a on eksaminandide kontingent oluliselt kirjum. Kui 2014. a joonistusid selgelt välja nõrgemad tulemused produktiivsetes osaoskustes, siis 2015. a osutus küll endiselt madalaimaks kirjutamise keskmine tulemus, kuid pea samal tasemel olid ka rääkimise ja lugemise keskmised

tulemused. Just lugemine oli 2015. a see osaoskus, kus võrreldes eelmise eksamiaastaga, on keskmine tulemus madalam, kõigis teistes osaoskustes on keskmine sooritusprotsent tõusnud.

Tabel 9. Goethe-Zertifikat B1 taseme eksami moodulite keskmised tulemused 2013–2015

Moodul	Keskmine sooritusprotsent 2013	Keskmine sooritusprotsent 2014	Keskmine sooritusprotsent 2015
Lugemine	83,8	61	55
Kuulamine	82,9	56,7	58
Kirjutamine	84,6	47,8	52
Rääkimine	85,2	51,4	55

Noormeeste tulemused 2015. a eksamil olid nii soorituslävendi ületanute osakaalu (45%) kui ka üldise keskmise tulemuse (60%) poolest kõrgemad kui neidudel, kelle vastavad näitajad on 40% ja 52%. Kõrgemad olid noormeeste tulemused ka kõigi osaoskuste lõikes. Samas osales eksamil nende pea poole võrra rohkem kui noormehi. (vt tabel 10)

Tabel 10. 2015. a Goethe-Zertifikat B1 taseme eksami tulemused sooti

Sugu	Eksaminande	Keskmine %	Kirjutamine %	Kuulamine %	Lugemine %	Rääkimine %	B1	B1 %
N	42	52	51	54	53	52	17	40
M	22	60	54	66	61	61	10	45
Kokku	64	55	52	58	55	55	27	42

2015. a osales SA Innove kaudu Goethe Instituudi eksamitel *Goethe-Zertifikat B1* ja *Goethe Zertifikat B2* vastavalt 30 ja 64 õpilast, registreerunutest ei ilmunud eksamile vastavalt 5 ja 1. Ka nende kuue õpilase eest maksis riik eksamil osalemise tasu, mis on suhteliselt kõrge. Kindlasti on vaja tõsta õpilaste vastutustunnet eksami valimisel ja eksamile registreerumisel.

Samas tahame siinkohal tähelepanu juhtida asjaolule, et mingil põhjusel on 2015. aastal esitatud Goethe eksamite sertifikaatide hulgas mitu sertifikaati (eriti B1 taseme omi), mis tõendavad eksamite sooritamist Goethe Instituudis Helsingis, seda ka jooksva eksamiaastal või vahetult enne seda. Et kõik asjast huvitatud oleksid teadlikud – antud eksamite sooritamiseks on loodud võimalus Eesti riigieksamite süsteemis SA Innove vahendusel, mis säästab eksaminande ja vanemaid tarbetutest eksami- ja reisikuludest. Ka omafinantseeringuga on antud eksamite sooritamise võimalus Eestis olemas, eksameid korraldab Tallinna Saksa Kultuuriinstituut.

Kokkuvõte

2015. aastal oli gümnaasiumilõpetajatel võimalik saksa keele riigieksam asendada nelja erineva rahvusvaheliselt tunnustatud eksamiga, lisaks võis esitada juba sooritatud eksami

kohta keeleoskustunnistuse. Viimast võimalust kasutas 2015. a 18 keeleõppijat, mida on poole võrra rohkem kui eelmisel aastal.

Mõnevõrra on langenud eksamivalikute hulk, kuid seda vaid Saksa II astme keelediplomandide arvelt, kus eksaminandide hulk aastate lõikes ongi kõikuv tingituna eksami väga kõrge tasemest ning sellest, et mitte kõikides keelediplomikoolides ei ole igas aastakäigus võrdselt antud kõrgele keeleoskustasemel õpilasi.

2015. a eksamitel osalenud 192 õpilasest (sh keeleoskustunnistuse esitanud) 36 õpilast (19%) lõpetas gümnaasiumi B1-keeleoskustaseme tunnistusega, 59 õpilast (31%) B2 keeleoskustaseme tunnistusega ja 43 õpilast (22%) C1-keeleoskustaseme tunnistusega. Seega jõudis oma valitud eksamil nõutud keeleoskustasemele 72% eksaminandidest, mis on rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksamite kõrgeid soorituspiire silmas pidades igati korralik tulemus. 2014. a võrreldes on tõusnud B2-keeleoskustaseme saavutanute osakaal. Antud taseme keeleoskustunnistus annab võimaluse jätkata õpinguid Saksa kõrgkoolides.

Erinevate eksamite lõikes olid tulemused väga erinevad. Saksa II astme keelediplomi eksami ja Saksa üldise kõrgkooliküpsuse eksami tulemused olid oodatult kõrged, sest neid eksameid pääsevad sooritama vaid teatud tingimustele vastavate koolide (sh saksa keele süvaõppega koolide ja klasside) õpilased. Antud eksaminandide hulgas oli ka suur hulk õpilasi, kes sooritas 2015. a edukalt mitu võõrkeeleeksamit (ennekõike kombinatsioonis saksa keel ja inglise keel).

Goethe Instituudi eksamite taseme valiku ja tulemuste põhjal võib oletada, et nii 2015. a eksaminandid kui ka nende eksamivalikut suunanud inimesed on olnud teadlikumad nii oma/enda õpilaste keeleoskuse tasemest kui ka eksami formaadist ja nõuetest. Eriti kehtib see kõrgema taseme eksami *Goethe Zertifikat B2* taseme eksami valinute kohta, millest annab tunnistust oluliselt suurem tasemele jõudnute osakaal kui ka hüpe eksamisoorituste kvaliteedis. Paraku mõjutab antud eksamite, ennekõike *Goethe Zertifikat B1* taseme eksami tulemusi jätkuvalt asjaolu, et tingituna võõrkeele riigieksami kohustuslikkusest osaleb sellel eksamil ka väga madala keeleoskusega eksaminande, kelle eesmärk ei ole rahvusvaheline keeleoskustunnistus, vaid pelgalt kooli lõpetamine ehk nõutud 1%.

Erinevatel eksamitel osaoskuste tulemusi võrreldes võib väita, et levinud arusaam sellest, et erilist tähelepanu vajab just produktiivsete osaoskuste, eriti kirjutamisoskuse arendamine, ei pea alati paika. Mitme eksami tulemused osutavad vajadusele tegeleda võrdväärselt ja

eesmärgistatult kõigi nelja osaoskuse arendamisega, mis on keeleõppimise seisukohalt ka kõige loomulikum.

Kokkuvõtlikult võib 2015. a saksa keele rahvusvaheliselt tunnustatud eksamite sessiooni lugeda kordaläinuks. Võimalus valida erinevate rahvusvaheliselt tunnustatud eksamite vahel ning omandada rahvusvaheliselt kehtiv keeleoskustunnistus on huvi saksa keele eksami vastu tõstnud. Eksaminande lisandub koolidest, kelle õpilastel eelnevalt rahvusvaheliselt tunnustatud keeleeksamil osalemise võimalus puudus. Samuti lasevad nüüdseks juba paariaastane kogemus ainult rahvusvaheliselt tunnustatud eksamitega riigieksamite süsteemis ning toimunud teavitusseminarid õpetajatele eksamiteks tõhusamalt valmistuda.

Helen Aedla

SA Innove saksa keele peaspetsialist